

Årsredovisning 2023

VA-verksamheten

Innehållsförteckning

Nämndens ansvar och uppdrag	2
Händelser av väsentlig betydelse	2
Måluppfyllelse	3
1.1 Hög kvalitet	3
2.1 Hög attraktivitet	4
3.1 Hög effektivitet.....	5
Personal.....	7
Ekonomi.....	8
Investeringsredovisning	10
Risker	11
Prestationer och nyckeltal.....	12

Nämndens ansvar och uppdrag

VA-verksamheten ansvarar för att inom verksamhetsområdet förse alla abonnenter med dricksvatten och omhänderta avloppsvatten på ett miljöriktigt sätt. Danderyds kommun är medlem i två kommunalförbund, Norrvatten som producerar och levererar dricksvatten till kommungräns samt Käppalaförbundet som tar omhand och renar spillvattnet.

Händelser av väsentlig betydelse

Ny VA-taxa

Under året slutfördes arbetet med att revidera VA-taxan i kommunen. Kommunfullmäktige beslutade i frågan den 4 december och den nya taxan börjar gälla den 1 januari 2024. Revideringen syftade till att harmonisera med gällande praxis på området. Det var över tio år sedan ett liknande arbete genomfördes.

Upphandling kundtjänst

VA-verksamheten har fakturering med tillhörande kundtjänst utlagd på entreprenad. Under 2023 har upphandling genomförts och det nya avtalet kommer att börja gälla den 1 mars 2024. I det nya avtalet är fler tjänster inkluderade och en tydligare beskriven tjänst ger fortsatta bra förutsättningar att erhålla denna tjänst i gott samarbete med upphandlad entreprenör. Det kommer också fortsättningsvis vara Solör som utför entreprenaden.

Upphandling av VA-drift

2023 förberedde VA-verksamheten förfrågningsunderlaget för upphandlingen av VA-drift som genomförs under 2024. I de båda upphandlingsärendena har stor vikt lagts vid noggrannhet vid skrivandet av upphandlingsdokumenten. Är kvaliteten bra på detta arbete gynnar det verksamheten under många år framöver.

Måluppfyllelse

1.1 Hög kvalitet

Danderyds kommun erbjuder service och tjänster av hög kvalitet. Detta innebär att kommunens invånare och näringsliv erbjuds ett gott bemötande, hög tillgänglighet och delaktighet i kontakt med kommunens verksamheter. Kommunen strävar efter öppen dialog där kommunens invånare, föreningar och organisationer ges möjlighet till inflytande. Danderydsborna ska erbjudas en bra och attraktiv service. En positiv utveckling av de kommunala kärnområdena skola, barn- och äldreomsorg skall sättas i fokus.


1.1.1 VA-verksamheten ska ha en god kommunikation med medborgarna.

Bedömning

Målet anses vara uppfyllt.

Kommentar

Kommunikation är viktig för verksamheten, särskilt om något inte fungerar som det ska. Informationsinsatser har både skett proaktivt i form av folder som skickas ut med VA-fakturan och förbättring av driftnotiser på hemsidan

Nyckeltal	Utfall	Mål	Bedömning	Trend
Kommunikation	2	2		→

2.1 Hög attraktivitet

Danderyds kommun är en attraktiv kommun att bo, leva och verka i. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Kommunen är trygg och säker och erbjuder goda möjligheter för hälsa och välbefinnande. Kommunen ger goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter. Danderyds kommun är en attraktiv arbetsgivare som ger möjlighet för medarbetare och chefer att utvecklas.

2.1.1 Danderydsborna är nöjda med VA-verksamheten



Bedömning

Målet anses vara uppfyllt.

Kommentar

SCB:s undersökning görs varje år och nyckeltalet är svaret på frågan ”Hur tycker du kommunens arbete för att säkerställa tillgången till dricksvatten fungerar i din kommun?”

Nyckeltalet ”Provresultat” visar hur många dricksvattenprover ur det egenkontrollprogram som VA-verksamheten har, som visade på ej tjänligt dricksvatten. Målet är högst tre per år.

Nyckeltal	Utfall	Mål	Bedömning	Trend
Kommunens arbete för att säkerställa tillgången på dricksvatten är bra	91%	91%		→
Provresultat	0	3		→

3.1 Hög effektivitet

Danderyds kommuns verksamheter samverkar och gör rätt prioriteringar för att nå effektivitet. God ekonomisk hushållning ska vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet. Danderyds kommun ska ha en låg kommunalskatt

3.1.1 Danderyds kommun har ett friskt kommunalt dricksvatten med en robust vattenförsörjning

Bedömning





Målet anses vara delvis uppfyllt.

Kommentar

Antalet vattenläckor fortsätter att stiga. Det är en oroande trend och förnysetakten av VA-nätet bör öka om inte denna siffra ska stiga ytterligare.

Projekt som ökar robustheten i VA-nätet har utförts. Det handlar om förmåga till reservkraft för VA-anläggningen.

Antalet vattenläckor har ökat med 100 procent sedan förra året, vilket utgör en tydlig indikation på att förnyelsen av VA-nätet måste accelerera för att uppnå målsättningen om minskat antal vattenläckor.

Nyckeltal	Utfall	Mål	Bedömning	Trend
Antal vattenläckor	50	23		
Minst ett genomfört projekt som syftar till ökad robusthet i VA-nätet	1	1		

3.1.2 Danderyd kommuns VA-verksamhet är kostnadseffektiv genom att kostnadsmedvetet minska ovidkommande vatten

Bedömning

Målet anses vara uppfyllt

Kommentar

Uträkning av nyckeltalet ”Andel inläckage” är beroende av extern statistik. Denna har ännu inte levererats, varför nyckeltalet kommer att redovisas i halvårsbokslutet 2024.

Ett exempel på projekt som minskar ovidkommande vatten är felkopplingsundersökning med rökning. Metoden är mycket effektiv och VA-verksamheten har hittat många platser där åtgärder kan sättas in.

Nyckeltal	Utfall (2022)	Mål	Bedömning	Trend
Andel inläckage	2,4	<2,5	—	→
Minst ett projekt per år som syftar till mindre ovidkommande vatten	1	1	●	→


3.1.3 Förnysetakten av VA-nätet ska vara långsiktigt hållbar och uthållig över tid.

Bedömning

Målet anses ej vara uppfyllt.

Kommentar

Förnysetakten av VA-nätet är låg. Nämnden har inte beslutat om mål för detta nyckeltal.

Nyckeltal	Utfall	Mål	Bedömning	Trend
Förnysetakt VA-nät	–	–		–


3.2.1 Danderyds kommun har en tillfredställande spillvattenhantering.

Bedömning

Målet anses vara uppfyllt.

Kommentar

Nyckeltalet anger hur många spillvattenstopp som inträffat 2023. Det är fler jämfört med 2022 så trenden är negativ. Dock uppnås målet om högst 40 stopp.

Nyckeltal	Utfall	Mål	Bedömning	Trend
Tillfredställande spillvattenhantering	37	40		→

Personal

Nedanstående tabell visar antal personer och antal årsarbetare jämfört med föregående år.

		Antal personer 2023	Antal årsarbetare 2023	Antal årsarbetare 2022	Förändring
Månadsavlönade	Tills vidare	6	6	6	0
Månadsavlönade	Samtliga Anställningsformer	6	6	6	0
Övriga anställningsgrupper	Visstid	1	0	0	1
Övriga anställningsgrupper	Samtliga Anställningsformer	1	0	0	1

Under senare delen av året har tjänsten som kartansvarig bemannats av extern resurs i avvaktan på att den kan besättas med en tillsvidareanställning. I övrigt har inte personalstyrkan förändrats.

Ekonomi

För år 2023 redovisar nämnden en negativ avvikelse mot budget med 10,1 miljoner kronor vilket motsvarar 11,2 procent av budgeterade nettokostnader. Kostnaderna för VA-verksamheten 2023 ökade med 10,0 miljoner kronor jämfört med budgeterade kostnader som var på minus 8 miljoner kronor för 2023. Det ger ett sammantaget resultat på minus 18,1 miljoner kronor. I den samlade kommunala redovisningen ska dock alltid VA-verksamheten visa ett noll-resultat. Av den anledningen redovisas kostnader och intäkter som lika i nedanstående tabell trots att det underliggande resultatet är ett annat. Resultatet balanseras lokalt mot VA-fonden vilket i redovisningssammanhang är jämställt med eget kapital. VA-fonden kommer med 2023 års resultat att få en negativ nivå på 6,8 miljoner kronor. Det är första gången på tio år som fonden har ett negativt värde. Det betyder att den skuld VA-verksamheten haft till VA-abonnenterna nu är återbetalad.

VA-verksamheten har i ett investeringsprojekt utdelat viten om 18,2 miljoner kronor. Dessa är inte realiserade då VA-verksamheten och entreprenören inte är ense om regleringen av kontraktet. Bokföringsmässigt ska de utkrävda vitena tas med och för att balansera detta inkluderades 18,2 miljoner kronor som en budgeterad riskkostnad för vitesfakturorna. Detta resulterade i en total ökning av kostnaderna för VA-verksamheten med 18,2 miljoner kronor och lika mycket i kostnadsdelen. Resultatpåverkan blir därför noll men de faktiska siffrorna på både kostnader och intäkter ökar med 18,2 miljoner kronor.

Tabellen nedan visar nämndens intäkter och kostnader jämfört med budget och föregående år.

Mnkr	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Avvikelse %	Utfall 2022
Intäkter	82.0	118,3	36.3	44%	86.9
Kostnader	-90.0	-118,3	-28.3	31%	-86.9
Nettokostnader	-8.0	0,0	8.0	100%	0.0

VA-verksamhetens verkliga intäkter ligger på 82 miljoner vilket är budgeterad nivå. Anledningen till avvikelsen på 36,3 miljoner kronor i tabellen är att justeringen med VA-fonden på 18,1 miljoner kronor samt vitesposten på 18,2 är medtaget i intäkter.

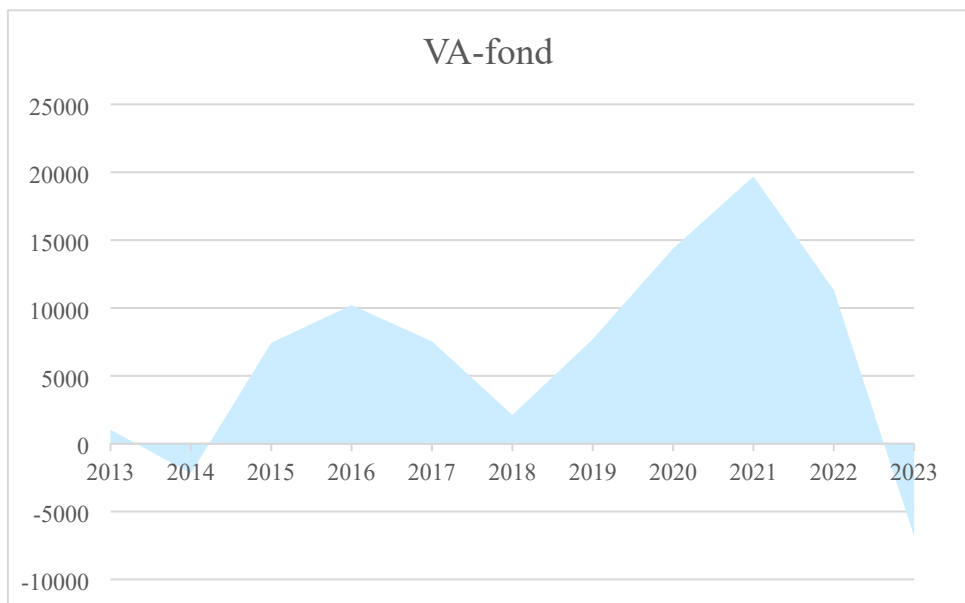
Kostnaderna avviker mot budgeterad nivå med 10,1 miljoner kronor. De verkliga kostnaderna är alltså 100,1 miljoner kronor. I tabellen redovisas alltså också balansen mot viteskraven om 18,2. Det ger den i tabellen redovisade avvikelsen på 28,3 miljoner kronor. Det verkliga resultatet blir följaktligen minus 18,1 miljoner kronor. Det är flera kostnadsposter som samverkar till resultatet. Det är främst reparationer som blivit mycket dyrare än budgeterat. Där har kostnadsökningen varit cirka 6 miljoner kronor. VA-verksamheten har reparerat 35 fler ventiler 2023 jämfört med 2022. Det motsvarar en ökning på 200 procent. Betydligt fler felaktiga ventiler har identifierats i år samtidigt som det återstod många ventiler vars defekta funktion upptäcktes redan 2022. Merparten av ventilerna lagades under andra halvan av 2023 med tyngdpunkt på slutet av den perioden. Tidsutsträckning i erhållandet av godkända TA-planer är en stor bidragande orsak till förseningen. Då det kan kosta upp till 0,2 miljoner kronor att laga en ventil blir påverkan stor på den samlade kostnaden. VA-verksamheten har noterat att många ventiler är i sämre skick än förväntat. Det leder till slutsatsen att denna kostnadspost även kommande år förväntas ligga på en högre nivå jämfört med tidigare, om samma ambitionsnivå ska hållas.

Om ventilerna inte fungerar som de ska, blir konsekvenserna av vattenläckorna mer påtagliga för abonnenterna. Trasiga ventiler innebär att större områden måste stängas av för att genomföra nödvändiga reparationer på ledningen. Därför läggs nu extra fokus på att byta ut ventiler i kommunen. Ökade kostnader har också uppkommit på grund av intrimning av nyligen renoverade pumpstationer

Antalet vattenläckor har ökat med 100 procent. Det är en tydlig signal att förnyelsetakten av VA-nätet behöver öka framöver om målsättningen på antalet vattenläckor ska infrias. Vattenläckor blir mer kännbara för abonnenterna om inte ventilerna i systemet fungerar. Trasiga ventiler betyder att ett större område behöver stängas av för att kunna reparera ledningen. Därav fokus på ventilbyten i kommunen. Kostnader för intrimning av nyrenoverade pumpstationer har också bidragit till högre kostnader i detta segment.

Skadekostnaderna översteg budgeterad nivå med 2,3 miljoner kronor. En lärdom av detta är att denna budgetpost behöver öka i framtiden.

Nedanstående diagram visar utvecklingen för VA-fonden för åren 2013–2023



VA-verksamheten i Danderyds kommun skall över åren ge ett nollresultat där över- respektive underskott ska balanseras mot eget kapital från VA-fonden. Den ingående balansen för VA-fonden var ett positivt värde på 11,3 miljoner kronor. Efter 2023 års negativa resultat påverkas VA-fonden negativt. VA-fonden kommer med 2023 års resultat att få en negativ nivå på 6,8 miljoner kronor. Det är första gången på tio år som fonden har ett negativt värde. Det betyder att den skuld VA-verksamheten haft till VA-abbonenterna nu är återbetalad.

Investeringsredovisning

Projekt	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Avvikelse %
Reinvestering pumpstationer etapp 1 och 2	38,0	10,0	28,0	74 %
Övriga VA - investeringar	37,0	53,2	-16,2	44 %
Summa Alla projekt	75,0	63,2	11,8	16 %

Reinvestering pumpstationer, etapp 1 och 2

Årets investeringsutfall uppgår till 10,0 miljoner kronor, vilket innebär lägre utgifter än budget med 28,0 miljoner kronor. Avvikelsen beror främst på att pumpförnyelsen fortgår med två kontrakterade aktörer, varav en har presenterat ett större antal ändrings- och tilläggsarbeten som VA-verksamheten inte har godkänt och därför innehållit medel. Pumpstationsförnyelsen kommer att fortsätta i oförminskad takt och förväntas slutföras 2024.

Övriga VA-investeringar

Årets investeringsutfall uppgår till 53,2 miljoner kronor vilket innebär högre utgifter än budget med 16,2 miljoner kronor. Avvikelsen återfinns främst inom projekt Ymervägen relining där relining av en tredje sträcka inte fanns med i beräkningen vilket gav en merkostnad i projektet om drygt 5 miljoner kronor. Omfattande rörfodring av spill- och dricksvattenledningar har utförts på Danderydsvägen och Tjäderstigen. Vattenledning på Dalkarlsvägen och vatten- och spillednings arbete på Långängsstrand samt vid Mörbybadet har påbörjats och båda projekten slutförs år 2024. Effektivt genomfört arbete har resulterat i att större del än förväntat upparbetades 2023 avseende Långängstrand. Under året har byte av styrskåp på ett par icke renoverade pumpstationer utförts, vattenkiosk har byggts i Stocksund och nödberedskapsåtgärder genomförts.

I det fall VA-verksamheten under ett projekt ser att ledningssträckor som direkt ansluter till projektet är i väldigt dåligt skick, övervägs alltid om projektet ska inkludera även dessa sträckor. Det är en balansgång mellan styrning av projektet och kostnadseffektivitet. När VA-verksamheten har en etablering med resurser i form av maskiner och personal kan det i många fall vara fördelaktigt att utöka projektet. Så skedde i fallet Ymervägen där upptäckta dåliga ledningar i kombination med att den tekniska utformningen av objektet var överraskande. Projektet blir då dyrare, men kostnadseffektiviteten ökar då arbetet i annat fall skulle genomförts kort efter. Det torde också vara positivt för dem som påverkas av arbetet att det i så stor utsträckning som möjligt kan genomföras i ett samlat grepp. Likartad situation uppstod vid Långängstrand då vattenledningen som försörjer Tranholmen inte fanns med i det ursprungliga projektet, men som inkluderades efter hand.

Vissa VA-investeringar initieras av en akut driftstörning. Vid åtgärdande av driftstörning uppdragas bland att en sträcka är i så dåligt skick att den skyndsamt behöver åtgärdas. Danderydsvägen är ett exempel på denna typ av investeringsprojekt. VA-verksamheten beslutade att skyndsamt genomföra denna investering på 4,0 miljoner kronor, trots att projektet inte var medräknat i budget.

Akuta oplanerade investeringsprojekt tillsammans med att VA-verksamheten väljer att utöka projekt där intilliggande ledningar är i stort behov av förnyelse, gav 2023 ett budgetöverskridande med 16,2 miljoner kronor.

Tidsbestämda projekt	Beslutad projektbudget	Totalt utfall t.o.m. 2023	Kvar att förbruka	Prognos totalt utfall	Prognos slutår
Reinvestering pumpstationer, etapp 1 och 2	73,0	53,0	20,0	73,0	2024
Summa tidsbestämda projekt	73,0	53,0	20,0	73,0	

Reinvestering pumpstationer, etapp 1 och 2

Pumpstationsförnyelsen fortgår med två kontrakterade aktörer. Den ena av dessa aktörer har dock presenterat ett mycket stort antal ändrings- och tillägsarbeten som VA-verksamheten inte har godkänt. Av den anledningen har VA-verksamheten innehållit medel. Det är för närvarande svårt att förutsäga det slutgiltiga resultatet. På grund av kostnadsökningar som tillkommit under projektets gång, fastställde kommunstyrelsen den 8:e maj 2023 genom omdisponering, en total projektbudget på 73,0 miljoner kronor. Pumpstationsprojekten har december 2023 en ackumulerad kostnad på 53,0 miljoner kronor. Försening förutsågs under budgetarbetet för 2024 och pumpstationer etapp 1 och 2 har budgeterats med 11 miljoner kronor, vilket medför att outnyttjade medel 2023 med 8,0 miljoner kronor förs över till budgetår 2024.

Risker

VA-verksamheten ser att en ökning av investeringsvolymen kommer att krävas för att över tid säkerställa funktionen i VA-anläggningen. Det kommer att innebära kostnadshöjningar och risken består i om dessa accepteras av abonnenterna.

VA-verksamhetens intäkter består av en fast och en rörlig del. Den rörliga delen genererar intäkter till VA-avdelningen beroende på hur mycket vatten Danderyds kommuns innevanare använder. De senaste åren har volymen fluktuerat både uppåt och nedåt utan tydlig trend. Volymen är till stor del väderberoende. Om volymen skulle minska med 10 procent ger det 3 miljoner kronor i lägre intäkter för VA-verksamheten.

VA-verksamheten har en budget om en miljon kronor för försäkringsskador. En enskild skada kan medföra kostnader som överstiger det beloppet. Den senaste perioden har kostnader för försäkringsskador ökat och trenden är uppåtgående. Den budgeterade nivån kan vara för snålt tilltagen.

Prestationer och nyckeltal

Observera att detta är siffror för 2022 då statistik för 2023 inte finns att tillgå. Dock är statistiken för kommunens arbete från 2023.

Parametrar	Danderyd	Täby	Lidingö
	2022	2022	2022
Invånare antal	32 454	75 195	48 432
Anslutna till allmänna VA-nät	32 454	75 195	47 700
Antal serviser	6 671	11 517	6 801
Antal anslutna per servis	4,9	6,5	7,1
Antal vattenläckor (Täby och Lidingö redovisar bara rörbrott i denna statistik. Danderyds motsvarande statistik inom parentes)	29 (17)	14	9
Kommunens arbete för att säkerställa tillgången på dricksvatten är bra	90,8	90,9	96,4
Antal vattenmätare	7 259	15 609	7 603
Antal brandposter	550	627	1 062

Kommun	Kommunens arbete för att säkerställa tillgången till dricksvatten (positiva)
Sigtuna	90,7
Täby	90,9
Nacka	87,3
Tyresö	86,0
Lomma	91,0
Vaxholm	84,2
Järfälla	85,9
Ekerö	77,6
Värmdö	76,3
Nykvarn	87,7
Danderyd	90,8
Genomsnitt ovanstående	86,2
Riket	89,2
Stockholms län	90,9